

Gentiaanblauwtje op een klokjesgentiaan met eitjes. Foto: De Vlinderstichting.

zijn dat in veel gebieden een betere samenwerking tussen beheerders en vrijwilligers tot stand is gekomen en dat voor beheerders de drempel voor het contact opnemen met De Vlinderstichting over beheermaatregelen is verlaagd. Het project is weliswaar afgelopen maar het beheer en de zorg gaan gewoon door. Bovengenoemde projecten hebben slechts betrekking op een deel van de biotopen en vlindersoorten die Nederland rijk is. De Vlinderstichting is dan ook bezig om voor andere biotopen soortgelijke projecten op te zetten. En natuurlijk blijft de hoop dat door alle inzet en maatregelen de vlindertelers het steeds drukker krijgen en de overlevingskaarten er veel stippen bij krijgen.

S. van Echtelt werkt bij de Afdeling Communicatie en Educatie van De Vlinderstichting

Voor informatie over de overlevingskaarten, de projecten of vlindervriendelijke beheermaatregelen: De Vlinderstichting, Vivian Siebering of Robert Ketelaar. Tel. 0317-467346 of info@vlinderstichting.nl.

KRIMPENDE MARKT VAN BOS- EN HAAGPLANTSOEN RAAKT KWEKER EN AFNEMER

G.T.M. Grimberg

Ook dit jaar heeft de schrijver van dit artikel de marktsituatie van bos- en haagplantsoen onder de loep genomen. Er is bij kwekers een duidelijke verschuiving te bespeuren in de teeltplannen. Steeds meer kwekers keren de teelt van bos- en haagplantsoen de rug toe en kiezen voor de meer lucratieve teelt van sierplantsoen. Begrijpelijk, omdat de verkoop van bos- en haagplantsoen in ons land al jaren een dalende tendens vertoont en ook de verkoop naar het buitenland drastisch is verminderd.

Het lijkt erop dat het plantsoenaanbod momenteel beter aansluit op de verwachte vraag. Voor het plantseizoen 2002-2003 kan de afnemer voor de meeste soorten beschikken over voldoende kwaliteitsplantsoen, maar de keuzemogelijkheden lijken minder te worden. De vraag dient zich aan hoe ver we zijn verwijderd van contractteelt, nu steeds meer kwekers uit bedrijfseconomische overwegingen zich geen afzetrisico's meer kunnen en willen permitteren.

Momenteel zijn er in de regio Zundert nog slechts drie kwekers te vinden, die voor eigen risico 3 à 4 soorten naalddhout kweken voor gebruik in de

bosbouw. De verwachting is dat de teelt van naalddhout binnen een paar jaar zal zijn doodgebloed omdat de vraag naar dit plantsoen minimaal is. Anders dan voorgaande jaren zijn kwekers ook voor het loofhout voorzichtiger geworden in het telen van grote partijen waarvoor geen afzetgarantie bestaat. Daardoor is er zelfs minder voorraad zomereik in vergelijking tot jaren geleden.

Een prettige bijkomstigheid is dat kwekers wel meer bewust kiezen voor het telen van selectieherkomsten, omdat die in een krappe markt uiteindelijk de beste verkoopkansen hebben.

133

Met uitzondering van populier is het gangbare sortiment loofboomsoorten op dit moment normaal leverbaar maar de voorraden zijn minder overvloedig dan voorgaande jaren. Foto: G.T.M. Grimberg.

Tot augustus kwam de lengtemaat van veel partijen plantsoen uit op 50-80 cm. Door een gunstig naseizoen (na half augustus) zijn veel partijen op 60-90 en 80-120 uitgekomen. Foto: G.T.M. Grimberg.

134

Plantsoen goed aan de maat

Het afgelopen groeiseizoen begon met een nat voorjaar, maar de zomer maakte veel goed. Er was voldoende neerslag op het juiste moment en er waren geen langdurige droogteperiodes die de groei nadelig hebben beïnvloed. Door het natte voorjaar zijn veel partijen laat uitgeplant, waardoor de groei in eerste instantie achterbleef. Tot augustus kwam de lengtemaat van veel partijen plantsoen uit op 50-80 cm. Door een gunstig naseizoen (na half augustus) zijn veel partijen op 60-90 en 80-120 uitgekomen.

Populier beperkt

Door het uitblijven van grote bebosingsprojecten is de afzet van populier tot een dieptepunt gedaald. Populierenkwekers hebben daardoor noodgedwongen het teeltvolume aangepast. De klonen 'Loenen' en 'Terwolde' zijn niet meer leverbaar, zowel laanboom als 1-jarig bewortelde stek. De klonen 'Brandaris', 'Robusta', 'Koster', 'Ellert' en 'Hees' zijn redelijk leverbaar; de rest van de klonen is hooguit mondjesmaat te koop. Dit kan mogelijk problemen opleveren, wanneer met een specifieke kloon ingeboet moet worden. Met uitzondering van populier is het gangbare sortiment loofboomsoorten op dit moment normaal leverbaar.

Bedenk wel, dat de voorraden minder overvloedig zijn dan voorgaande jaren. Dus wie zeker wil zijn van goed plantmateriaal van aanbevolen herkomst doet er goed aan om dit op tijd bij de kweker vast te leggen.

Ook buitenlandse herkomsten

Van zomereik zijn er mooie partijen, bijna allemaal van selectieherkomst en in de maten 60-90 tot 80-120cm. Er is dit voorjaar uiteindelijk toch weinig 2-jarige zomereik doorgeteeld, waardoor er nu slechts beperkt 3-jarige eik is. Er is minder 2-jarige zomereik dan normaal, vooral omdat er vorig jaar veel 1-jarige eik naar het buitenland is verkocht. Opvallend is dat er dit seizoen een redelijke hoeveelheid wintereik op de kwekerijen staat, maar dat de vraag naar wintereik beperkt is. Mogelijk dat afnemers niet meer naar wintereik vragen, omdat deze jarenlang moeilijk leverbaar was. Wintereik is beschikbaar als autochtone herkomst, maar ook goede Belgische selectieherkomsten ('Buggenhout' en 'Floraville') zitten in de markt. Ook Duitse herkomsten (zie de aanbevolen buitenlandse herkomsten in de nieuwe 7^e Rassenlijst Bomen, Vakblad Natuurbeheer nummer 6) zijn verkrijgbaar. Van beuk zijn er weinig 3-jarige partijen van Nederlandse selectieherkomst. Tweejarige beuk is als 1a1 (afgepend;

niet verplant) beschikbaar, ook als selectieherkomst. Dit plantmateriaal is wat fijner, ieler. De kwaliteit (hoogte-dikte-verhouding) is sterk afhankelijk van de aantallen per m² op het zaaibed. Wanneer de planten niet te dicht hebben gestaan, kunnen ze overigens wel voldoen aan de NEN 7412 norm en zijn ze prima te gebruiken. De kwaliteit van de 2-jarige beuk moet dus per partij worden bekeken. Bij aankoop van 2-jarige beuk dus er extra op letten dat er geen tweede sortering wordt geleverd.

De es staat veel in de maat 80-120 cm te wachten op afnemers. Er zijn goede herkomsten beschikbaar. Els is er voldoende, ook autochtone herkomsten. Van ruwe berk is onder andere zaadgaard Urk leverbaar, van zachte berk de selectieherkomst 'Wildveld'. Zoete kers is evenals es veel in de maat 80-120 aanwezig met uitschieters naar 150 cm en wel als herkomsten 'Born' en 'Vaartbos'. De gewone esdoorn is onder andere te koop als zaadgaardselectie 'Zeewolde' en 'Vaartbos'. Alle gangbare struikensoorten van gebruikelijke herkomst zijn normaal leverbaar. Daarnaast is er ook een ruime sortering struikensoorten van (biologisch geteelde) autochtone herkomst.

Biologische teelt uitgebreid

De biologische teelt van bos- en haagplantsoen is ook het afgelopen jaar weer wat uitgebreid. Het komend afleverseizoen zijn ongeveer 500.000 op milieuvriendelijke wijze geteelde planten leverbaar, waarvan er overigens al zo'n 200.000 zijn gereserveerd. Momenteel zijn alle soorten als biologisch geteeld leverbaar, deels ook als autochtone herkomst. De afname van biologisch plantsoen zou beter kunnen. Deels komt dat omdat afnemers niet of onvoldoende op de hoogte zijn van het bestaan van dit op milieuvriendelijke wijze geteelde product. Maar de afnemer c.q. opdrachtgever van een beplantingsbestek moet ook meer moeite doen om, zeker in geval van plantsoenleveranties door aannemers, uiteindelijk biologisch geteeld plantsoen te krijgen. Aannemers roepen op dit moment te gemakkelijk dat dit plantmateriaal niet

BOEKRECENSIE

Vier nieuwe veldgidsen van Tirion

Aangezien terreinbeheerders graag hun soorten willen kennen, al is het alleen maar om de subsidie van Programma Beheer te waarborgen, zijn goede veldgidsen onmisbaar. Ook in de beleidsvorming en beleidsuitvoering zijn gidsen soms noodzakelijk. Het nieuwe Handboek Natuurbeheer bevat bijvoorbeeld heel wat doelsoorten die de meeste vakmensen niet direct kunnen herkennen. Ook daar helpen natuurgidsen bij. Met deze zaken in het achterhoofd is het goed alert te zijn op nieuwe natuurgidsen die helpen soorten te herkennen.

Uitgeverij Tirion heeft al geruime tijd een fors aanbod van natuurgidsen. Jaarlijks verschijnen er nieuwe gidsen, waaronder soms zeer bijzondere. Onlangs verschenen er weer vier gidsen: *Vogels van Europa*, de *Grassengids* en twee uitgaven in de reeks 1-2-3 *Natuurgidsen*, *paddestoelen* en *vlanders*. En het moet worden gezegd, alle gidsen zien er goed uit. Druktechnisch zijn de vier gidsen om door een ringetje te halen. Ook de handzaamheid en lay-out zijn prima. Maar hoe staat het met de inhoud?

Vogels van Europa

De gids *Vogels van Europa* biedt voor een luttel bedrag van € 15 uitstekende foto's van 412 Europese vogelsoorten, gecombineerd met een heldere, beknopte beschrijving per soort. Hierin staat informatie over uiterlijk, geluid, voorkomen, levenswijze, broedgedrag en voedsel. De vogels zijn ingedeeld per familie. In het boek krijgt elke familie een eigen papierkleur wat het zoeken makkelijker maakt. Zeldzame soorten of soorten die verder van ons vandaan voorkomen, staan achterin kort beschreven, met daarbij een goede foto. Voor in het boek staan hoofdstukken over bescherming, geluiden, eieren, nesten, vraatsporen, plukresten, braakballen en uitwerpselen, alles geïllustreerd met erg goede foto's. Achterin staan, helaas in zwart-wit, vliegbeelden

van eenden, roofvogels, steltlopers, meeuwen en sterns. Er zijn in de boekwinkel vogelgidsen te koop, die een duidelijker beeld geven van onderscheidende kenmerken van vogels. Maar deze gids biedt wel heel veel waar voor zijn geld.

Grassengids

De *Grassengids* is geschreven door de Duitse auteurs Aichele en Schwegler. In dit boek staan veel van de Europese grassen, zeggen, biezen en russen. Het boek is verdeeld in twee delen, een systematisch deel en algemeen deel. In het systematische deel staan alle beschreven soorten afgebeeld in heldere, fijne aquarellen gecombineerd met een uitvoerige beschrijving per soort. Nauw verwante soorten worden in de beschrijvingen meegenomen. Een uitvoerige determineertabel verwijst via pijlen uiteindelijk naar de pagina's met beschrijving en afbeelding. In het voorste deel van het boek staan algemene hoofdstukken met een goede beschrijving van alle onderdelen van grassen en de voortplanting van deze planten. Deze hoofdstukken zijn uitstekend geïllustreerd met heldere foto's. Tot slot is er een hoofdstuk over het gebruik van een aantal grasachtige planten, zoals granen en suikerriet. Ook deze gids ziet er prima uit en biedt

leverbaar is, omdat het voor de aanmerij veelal beter uitkomt om op het laatste moment de plantsoenmarkt af te grazen naar goedkope, kwalitatief bedenkelijke restpartijen. Momenteel wordt achter de schermen gewerkt aan aanpassing van besteksbepalingen om in de toekomst aan deze praktijken het hoofd te kunnen bieden. Het gebruik van biologisch geteeld plantsoen past in de lijn van certificering van de bosketen conform het FSC-keurmerk. In dat licht bezien zou biologisch geteeld bosplantsoen meer aandacht moeten krijgen van beleid en bosbeherende instanties en particulieren.

Tot slot: er zijn dit jaar weer een aantal bos- en haagplantsoenkwekerijen Qualitree-gecertificeerd, een extra zekerheid voor afnemers van plantsoen dat men met een kwaliteitskweker te maken heeft. Voor informatie over boomkwekerijen: tel. 030-6572633.

G.T.M. Grimberg werkt bij het Expertisecentrum LNV, expertisegroep ecosystemen en milieu. Met dank aan Staatsbosbeheer Bronnen voor nieuwe natuur en de Cultuurgroep van bos- en haagplantsoenkwekers.